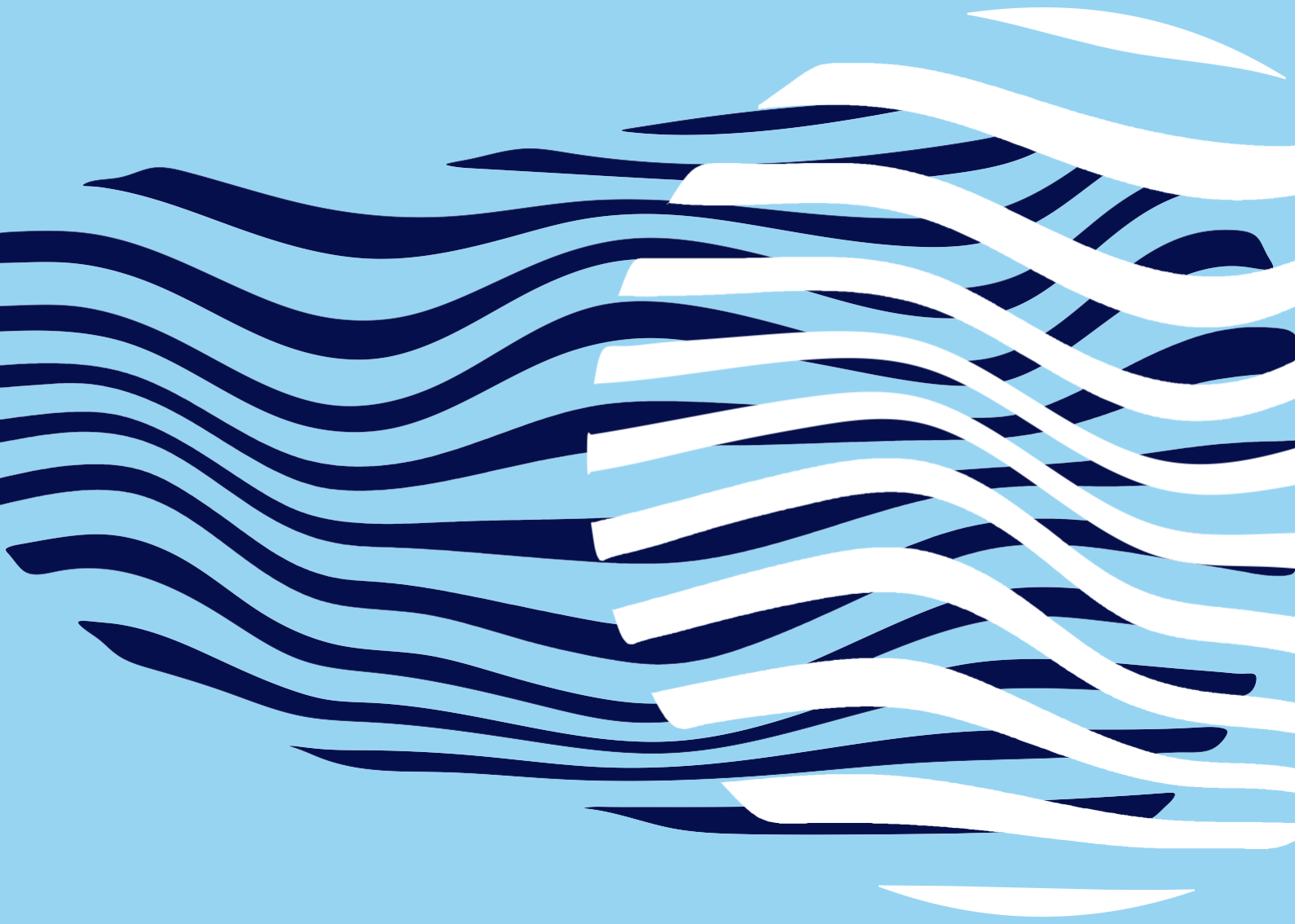
Annual Conference 2026

Hope MANIFESTO

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

EuroClio

HOUSE OF EUROPEAN HISTORY

An initiative of the European Parliament

Om manifestet

Som en del av EuroClios 32:a årliga konferens 2026, *History and Hope: Learning for Change*, skapade Europeiska historiens hus och EuroClio utrymme för reflektion och utbyte kring årets tema. Den här kollektiva processen, från början ett initiativ av Europeiska historiens hus, mynnade sedan ut i den här texten: **Ett hoppets manifest**. Utgångspunkten var de många bidrag som samlats in genom Wall of Hope (en visuell tidslinje som initierats av EuroClio) och de workshoppar och skriftliga reflektioner som gjordes under konferensen.

Det här manifestet samlar reflektioner, upplevelser och åtaganden från ca **250 historielärare och pedagoger**, som alla bidragit till dess framställning genom en strukturerad process under konferensen.

Manifestet är ett kollektivt uttryck för historielärarsamfundets syn och är tänkt att fungera som en gemensam referenspunkt för en bredare dialog. Det är förankrat i praktiska erfarenheter från klassrummet och har uppstått genom ett utbyte av idéer. Det riktar sig först och främst till pedagoger och elever i och utanför Europa, men delges också institutioner och organisationer som arbetar med frågor som rör demokrati, utbildning och social sammanhållning.

Det är en kollektivt skriven text av lärarna själva om historieutbildningens roll i dessa osäkra tider. Syftet är att på ett koncist och tillgängligt sätt uttrycka hur lärarna ser på historieundervisningens bidrag till kritiskt tänkande, det demokratiska livet och mångfalden av perspektiv. Därtill lyfter det fram hoppets roll inom en meningsfull pedagogik.

Olika aktiviteter gjorde det möjligt att fånga upp ett brett spektrum av metoder, farhågor, ambitioner och åtaganden från konferensdeltagarna.

En redaktionskommitté bestående av tio frivilliga lärare och pedagoger arbetade med att konsolidera och strukturera de här bidragen till en sammanhängande text. Kommitténs roll var att säkerställa tydlighet, redaktionell samstämmighet och trohet mot den kollektiva process som manifestet växte fram ur.

Redaktionskommittén

Underskrifter av medlemmarna i redaktionskommittén

Emer Shanahan

Juraj Varga

Wouter Smets

Kamila Ropero

Mirela Sakej

Sérgio Neto

G.Rósa Eyvindardóttir

Jordi Van den Hoven

Lejla Čaušević

Sinead Fitzsimons

Ett hoppets manifest

Vi undervisar inom olika historier, men våra utmaningar är gemensamma

Både i och utanför Europa formas det som händer i klassrummet av minnen, konflikter, politik och saker man inte pratar om. Det finns många sätt att undervisa om det förflutna, leva i nuet och fundera över framtiden. Alla historielärare undervisar utifrån ett perspektiv som formats av deras bakgrund. Det är viktigt, för historien lärs aldrig ut utanför sitt sammanhang. Men de utmaningar vi står inför är allt oftare gemensamma.

”Vi slits mellan svårigheten att låta hoppet vinna över rädslan när det finns så mycket lidande och orättvisor i världen, och vår desperata önskan att se saker förändras (och att vara en del av den förändringen).”

Utanför klassrummet är den offentliga debatten ofta polariserad. Individualismen kan försvaga känslan av gemenskap, och demokratiska värden kan inte längre tas för givna. Men historien visar också att rättigheter, friheter och solidaritet har växt fram över tid, och att de kan skyddas, omprövas och förnyas. Eleverna växer idag upp med sociala nätverk, felaktig information och artificiell intelligens. Det blir allt svårare att avgöra vilka auktoriteter man ska lyssna på. Den stora mängden innehåll kan i sig skapa förvirring, utmattning och misstro. Strukturell rasism, orättvisor, krig, trauman som går i arv från en generation till en annan – olösta sociala spänningar påverkar de ungas förhållande till historien, institutionerna och varandra.

Historien kan missbrukas. Det är något vi bekämpar i klassrummet och tillsammans som en gemenskap av lärare och pedagoger.

I klassrummet märks de här realiteterna i elevernas frågor, känslor, tvivel, motstånd, tystnad eller ointresse, men också i deras nyfikenhet, känsla av rättvisa, digitala kunskaper och önskan att förstå den värld de lever i. Eleverna har med sig berättelser de hört i familjen eller från människor de känner. Men även sådana som de sett i media eller på nätet. De kommer också med frågor om kulturarv och identitet – om vad som är nedärvt, vad som är gemensamt, vad som ifrågasätts och vad varje generation väljer att föra vidare eller ändra. Det kan vara svårt att hantera, men det kan också öppna våra ögon.

De här känslorna kan inte – och bör inte – utelämnas från historieundervisningen. De är en del av den verklighet där historien lärs ut.

Hoppets roll i dagens historieundervisning

Hopp kan betyda olika saker beroende på sammanhang, erfarenheter och språk. För historielärare är det inget abstrakt ord. För oss är hoppet ingen naiv optimism. Det handlar inte om att saker och ting bara kommer att bli bättre.

Utanför klassrummet kan vi tänka på hoppet som vår förmåga att bevara vårt sociala kapital, hålla våra samhällen motståndskraftiga, övervinna svårigheter och stå emot förtvivlan. Hoppet bygger på värden som solidaritet, mänskliga rättigheter, rättvisa, inkludering och ansvar. Det ger energi, motivation, drivkraft och mening. Det hjälper människor att fortsätta sträva framåt, även när förändringarna är små, osäkra eller svåra.

I klassrummet blir hoppet en övning. Det blir ett verktyg för förändring.

Som historielärare **drivs vi av behovet av att bygga upp förtroende** – förtroende för att eleverna kan hantera komplexitet och ifrågasätta narrativ. Utan det kan vi inte tala om de svåra delarna av vår historia. Inte heller argumentera eller hjälpa eleverna att ifrågasätta känsliga narrativ. Förtroende handlar varken om komfort eller konsensus. Det handlar om att skapa förutsättningar för eleverna så att de känner sig respekterade och kan tro på sina egna förmågor – både nu och för framtiden. Det handlar om att fortsätta dialogen som aktiva globala medborgare och bidra till ett öppet och förtroendefullt samhälle även utanför klassrummet.

Historielektionerna ger särskilt utrymme för hoppfullhet, eftersom historieundervisning i sig bär med sig en hoppets potential. De visar att världen inte alltid har varit som den är nu. De visar att samhället har förändrats, att människor har agerat, att orättvisor har ifrågasatts, att rättigheter har hävdats, att samhällen har återuppbyggts och att narrativen har förändrats.

Därför är hopp inte något externt som läggs till i historieundervisningen. Det är redan en integrerad del av historielärarens arbete. Det tar sig uttryck i hur vi hjälper passiva elever att bli aktiva medborgare. Hur vi stärker deras förmåga till kritiskt tänkande och uppmuntrar dem att omsätta sina reflektioner i handling.

”Jag tänker på hopp som en radikal handling [...] Jag tänker på hopp som både ett beslut och ett åtagande – att hålla fast i det och samtidigt dela med mig av det till andra.”

För eleverna ska hoppet fungera som ett verktyg för att förstå och agera.

Det hjälper dem att koppla samman det förflutna med nutiden. Att ifrågasätta det som verkar självklart. Att föreställa sig och förstå att tingens ordning hade kunnat vara en annan. Eleverna får inte bara kunskap. De kommer själva med frågor, erfarenheter, känslor, digital expertis och egna sätt att se på världen. Hoppet växer när de här bidragen tas på allvar och blir en del av inlärningen.

För historielärare är hopp därför både ett ansvar och en praxis: ett sätt att undervisa som stöder förståelse, handlingskraft, gemenskap, demokratiskt deltagande och möjligheter till förändring.

Hur hoppet tar form i historieundervisningen

Hoppet tar form i historielärarens dagliga arbete. I de ämnen vi föreslår, det material vi väljer, de frågor vi ställer, de berättelser vi delar, de tystnader vi undersöker och de utrymmen vi skapar för eleverna att tänka, tala och delta.

Källor, fakta och bevismaterial är centrala för det här arbetet. Fotografier, föremål, muntliga vittnesmål, kartor, arkiv, gatunamn, museiutställningar, lokala historiska spår och digitala dokument hjälper eleverna att sakta ner och titta mer noggrant. De lär sig att fråga vem som talar, vad som är fakta, vad som är åsikter, vad som saknas och vad som kan ifrågasättas. De här färdigheterna är viktiga långt utanför klassrummet.

En del av berättelserna är generationsöverskridande. De ger eleverna en samhörighet med barn, vuxna och äldre från både det förflutna och nutiden. De påminner oss om att historien även handlar om vad som överförs, vad som ärvs och vad varje generation väljer att föra vidare eller ändra.

Här är det av stor betydelse att flera perspektiv får synas. När vi från flera olika synvinklar kan jämföra narrativ och ifrågasätta dominerande, nationella, koloniala eller eurocentriska perspektiv hjälper vi eleverna att förstå historien som den är – spretig – inte som en enhetlig berättelse. Vi söker röster som saknas i läroböckerna och frågar oss vad som har tystats ner, förbisetts eller osynliggjorts. Det här gör inte historien enklare. Men det gör den ärligare.

Hoppet kräver också utrymme för oenighet. Det krävs inget samförstånd, men det krävs tillräcklig med tillit för att de svåra samtalen ska kunna föras. I diskussioner, debatter och sunda konflikter kan eleverna på ett konstruktivt sätt lyssna, argumentera, tvivla, jämföra bevis och stöta på olika tolkningar – utan att meningsskiljaktigheter förvandlas till fientlighet.

”Utan friktion vinns ingen insikt. Hopp handlar alltså inte om att undvika spänningar. Det handlar om att lita på att konfrontationer kan leda till ömsesidiga insikter [...] som gör att man kollektivt kan föreställa sig en rättvisare framtid.”

För dem som deltar aktivt leder den här lärandeprocessen till att de blir medvetna aktörer. När eleverna ställer egna frågor, söker svar, debatterar, skapar tillsammans, går med i ett elevråd, inleder ett projekt, pratar med andra eller kopplar klassrummet till samhället går de från att lyssna till att delta. De börjar se sig själva annorlunda. De lär inte bara av historien – de blir en del av den och kan handla utifrån den.

Känslorna kommer man inte heller ifrån. Historien kan väcka rädsla, ilska, sorg, motstånd, empati, obehag och omsorg. De här känslorna kan störa inlärningen om man inte tar dem på allvar. Men när man erkänner och bearbetar dem blir de istället till hjälp. Vi ersätter inte bevis med känslor. Men känslor är en obestridlig del av kritiskt tänkande. Vi hjälper eleverna att förstå vad de känner, att bearbeta känslorna, och att gå från reaktion till reflektion.

Fantasi ger plats för hopp. Genom rollspel, simuleringar, konst, framtidsinriktade frågor och spelbaserat lärande kan eleverna själva uppleva komplexitet, istället för att bara få höra om den. De kan inta olika ståndpunkter, stöta på dilemman, testa beslut och se att nutiden inte är fast. Kreativitet ger oss också andra sätt att bedöma hur inlärningen fungerar. De här metoderna kan koppla ihop kunskap med känslor och visa hur eleverna förstår historien och vilka känslor den väcker hos dem.

Som lärare har vi också ett ansvar för att fortsätta att lära oss mer, att fortsätta reflektera aktivt över saker och vara nyfikna. Vi måste ifrågasätta vår pedagogik, våra känslor, våra fördomar och våra stereotyper. Vi kan inte förvänta oss att eleverna välkomnar obehag, komplexitet och reflektion över de jobbigaste delarna av vår historia om vi inte själva redan påbörjat det här arbetet.

Hoppet kan också växa utanför klassrummet: på museer och i arkiv, vid minnesmärken och monument, på offentliga platser och i naturen, vid utställningar och lokala kulturarv, under fältarbeten och besök. Att i verkliga livet komma i kontakt med platser, föremål och människor gör historien mer påtaglig. Det hjälper eleverna att se sambandet mellan olika händelser, föremål och minnen, och att ställa frågor om dem. Det hjälper dem att se hur allt som hänt påverkar vår nutid.

Att inge hopp

”Hopp är ingen naiv känsla, utan en professionell hållning där man inser komplexiteten i det förflutna och samtidigt erkänner möjligheten att ändra sina uppfattningar, något som finns i alla utbildningsprocesser.”

Vi kan inte alla göra det här på samma sätt. Våra förutsättningar, kursplaner, resurser och friheter skiljer sig åt. Vissa metoder ingår redan i vårt arbete. Vissa är ambitioner. Vissa kräver mer tid, stöd, mod och gemenskap.

Den här sammankomsten på ämnet historia och hopp är mer än bara en konferens. Den är ett tecken på samarbetsinriktat tänkande, ett tillfälle att dra lärdom av vår gemensamma verklighet, lära av våra skillnader och bygga upp en gemensam medvetenhet om vad historieundervisning kan ge upphov till idag.

Bakom klassrumsdörrarna är det lätt att den bredare rörelse som vi är en del av hamnar i skymundan. De här sammankomsterna är ett öppet och ärligt tillfälle för pedagoger från hela Europa och resten av världen att träffas, utbyta praxis och påminnas om varför de gör det de gör.

Det här manifestet är våra kollektiva riktlinjer för hur hopp ska användas inom historieundervisning. Det är ett gemensamt åtagande att göra klassrummet till en plats där hoppet inte bara diskuteras utan också växer.

Wall of HOPE

Wall of Hope är en visuell tidslinje där deltagarna fick dela ett minne från det förflutna eller en hoppfull framtidstro ur ett personligt historiskt perspektiv med globala aspekter. Varje inlägg återspeglar ett ögonblick, en incident, en verklighet eller en känsla som förknippas med hopp. Den här kreativa, interaktiva installationen innehåller mer än 120 bidrag från deltagarna i EuroClios 32:a årliga konferens: *History and Hope*.

Wall of Hope hjälper oss att se hur hoppet lever vid olika tidpunkter och skiftar fokus över tid för att möta vår tids krav. Den visar att folk i alla tidsåldrar har sökt sina egna lösningar, sina egna rörelser och sitt eget mod. Hoppet har inga gränser. En lokal upplevelse, en gatuprotest, ett antagande av en ny lag – allt välkomnas med genklang och global uppmuntran. Hopp fungerar som en drivkraft för personliga berättelser och blir som en gnista som tänder en kollektiv eld.

”Kvinnor fick rösträtt i Finland.”
- 1906, europeiskt/globalt

Hopp är ett sätt att återuppbygga förtroende, solidaritet och gemenskap. Det lever under demokratiska uppror, när regimer faller och i det mod som finns i kollektiva åtgärder. Hoppet finns inom utbildningen, i våra ungdomar och i alla generationer som lär sig, ställer frågor och är redo att forma sin framtid.

”Allt stulet kulturarv har återlämnats till ursprungssamhällena.”
- 2023, europeiskt/globalt

Det här interaktiva engagemanget visar att historien inte bara består av datum, utan av de val som människor gör. Vi väljer att komma ihåg den mänskliga kedjan, rättigheterna, framstegen och klassrummet. Wall of Hope står för tron på en blomstrande framtid som får näring av tidigare erfarenheter, en livlig fantasi och en önskan att omvandla besvikelser något som slår rot.

Besök Wall of Hope online:
historywallofhope.eu

Hope MANIFESTO

Gå till webbplatsen

#HISTORYANDHOPEMANIFESTO

EuroClio HOUSE OF EUROPEAN HISTORY An initiative of the European Parliament